

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تئوری حسابداری

تالیف:

دکتر بهروز خدارحمی

سید رسول حسینی

انتشارات رسد

سرشناسه : خدارحمی نافجی اصفهانی، بهروز، ۱۳۵۴ -
 عنوان و نام پدید آور : تئوری حسابداری / تألیف بهروز خدارحمی، سیدرسول حسینی.
 مشخصات نشر : تهران: ترمه، ۱۳۹۲.
 مشخصات ظاهری : ۵۲۸ ص.
 شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۹۷۸-۳۲۶-۰
 وضعیت فهرست نویسی : فیپا
 یادداشت : کتابنامه.
 موضوع : حسابداری -- راهنمای آموزشی (عالی)
 موضوع : حسابداری -- آزمون‌ها و تمرین‌ها (عالی)
 موضوع : حسابداری -- مسائل، تمرین‌ها و غیره (عالی)
 شناسه افزوده : حسینی، سیدرسول، ۱۳۶۲ -
 رده بندی کنگره : HF ۵۶۵۵/۳۲-۴۳ ۱۳۹۲
 رده بندی دیویی : ۶۵۷
 شماره کتابشناسی ملی : ۳۱۳۶۱۰۰

انتشارات ترمه

♦ نام کتاب: تئوری حسابداری
 ♦ مؤلف: دکتر بهروز خدارحمی - سیدرسول حسینی
 ♦ صفحه آرائی: اعظم قیطاسی
 ♦ طراح جلد : روجا غمگسار
 ♦ نوبت چاپ : اول ۱۳۹۲
 ♦ ناشر : انتشارات ترمه
 ♦ تیراژ : ۱۰۰۰ نسخه
 ♦ چاپ و صحافی : رسام/ چاوش
 ♦ قیمت : ۱۶۰۰۰ ریال
 ♦ شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۹۷۸-۳۲۶-۰

آدرس ناشر: تهران- خ انقلاب- خ ۱۲ فروردین، پلاک ۲۹۰

تلفن: ۶۶۴۱۷۳۴۶-۶۶۹۶۳۳۰۱

دفتر فروش انتشارات ترمه: تهران- خ انقلاب- خ ۱۲ فروردین- خ وحید نظری- پلاک ۱۲۶

تلفن: ۶۶۴۰۱۷۸۳ - فکس: ۶۶۴۹۶۶۲۸

www.termehpub.ir

Info @ termehpub.ir

کلیه حقوق برای انتشارات ترمه محفوظ است

تقریم بہ اساتید کرام القدر

دکتر مہدی بہار مقدم

دکتر احمد خدای پور

دکتر امید پور حیدری

www.ketab.ir

پیشگفتار

خدا را شاکریم که توانستیم مجموعه حاضر را در اختیار جامعه دانشگاهی و حرفه‌ای حسابداری قرار دهیم. محتوا و مضمون این مجموعه در زمینه تئوری حسابداری بوده و می‌تواند مورد استفاده دانشجویان دوره کارشناسی ارشد و دکتری حسابداری قرار گیرد. در ابتدا بایستی به این موضوع اشاره گردد که آنچه انگیزه به نگارش درآوردن چنین مجموعه‌ای را ایجاد نمود، فراهم نمودن مطالب نسبتاً منسجم در حوزه تئوری حسابداری بوده است. در راستای این هدف، از منابع معتبر تئوری حسابداری که در دانشگاه‌های داخل و خارج از کشور تدریس می‌گردد استفاده شده است. لازم به ذکر است که مطالب برخی از کتب تئوری حسابداری تا حدی همپوشانی‌هایی را از لحاظ محتوا با یکدیگر داشته و اما در سایر موارد این همپوشانی یا خیلی کم بوده و یا وجود ندارد. همین مسئله موجب گردید تا فصول این کتاب به گونه‌ای طراحی شود که تا حد ممکن مباحث منابع گوناگون تئوری حسابداری پوشش داده شود. در ارائه مطالب این کتاب در برخی از موارد برای تبیین بیشتر مطالب از مقالات گوناگون نیز بهره گرفته شده است. بنابراین، تا حدی همگن نبودن مطالب ارائه شده در کتب و مقالات مربوط به تئوری حسابداری وظیفه فراهم نمودن مجموعه‌ای منسجم را دشوار نموده است. مطلب دیگری که بایستی در اینجا بدان اشاره گردد آن است که فصول این کتاب آن بخش از مطالب تئوری حسابداری را که سازگار با استانداردهای حسابداری ایران می‌باشد، در بر نمی‌گیرد، چرا که این مطالب در سایر دروس حسابداری مورد مطالعه قرار می‌گیرد. بدون شک مجموعه ارائه شده فاقد خطا و اشتباه نمی‌باشد. بنابراین، از تمامی اساتید، دانشجویان و محققان محترم خواهشمندیم تا در راستای بهبود مطالب این مجموعه نقطه نظرات خود را با پست الکترونیکی Rasoulhosayni@yahoo.com با ما در میان گذارند. در پایان از مدیریت محترم انتشارات ترمه جناب آقای عباس غمگسار به پاس زحمات ایشان در به ثمر نشستن این مجموعه تشکر می‌نماییم.

با آرزوی موفقیت

دکتر بهروز خدارحمی

سید رسول حسینی

بهار ۱۳۹۲

۴	پیشگفتار
---	----------

فصل اول - مقدمه‌ای بر تئوری حسابداری

۳	تعریف تئوری حسابداری
۳	ماهیت تئوری حسابداری
۵	هدف تئوری حسابداری
۶	طبقه‌بندی تئوری‌های حسابداری
۷	طبقه‌بندی تئوری‌های حسابداری بر اساس سطح پیش بینی
۸	طبقه‌بندی تئوری‌های حسابداری بر اساس استدلال
۱۲	طبقه‌بندی تئوری‌های حسابداری بر اساس موضع آن در حسابداری
۱۴	سایر رویکردهای تدوین تئوری حسابداری
۱۵	روشهای سنتی تدوین تئوری حسابداری
۱۶	روشهای غیرنظری تدوین تئوری حسابداری
۱۷	تئوری حسابداری و سیاستگذاری
۱۸	آثار بکارگیری روشهای مختلف در حسابداری
۱۹	تأیید تئوری حسابداری
۲۰	تصویرهای گوناگون از حسابداری
۲۲	عملکردهای سیستم حسابداری
۲۲	هدفهای عمده حسابداری
۲۳	مدل حسابداری دو طرفه
۲۳	معادله حسابداری
۲۴	دارایی
۲۵	بدهی
۲۶	سرمایه
۲۷	ماهیت و گرایش تحقیقات جاری حسابداری
۳۲	حسابداری در شرایط ایده آل
۳۲	شرایط ایده آل
۳۳	الگوی ارزش فعلی در شرایط ایده آل
۵۶	پاسخ سئوالات چهارگزینه‌ای

فصل دوم - مبانی حسابداری

۶۱	 مقدمه
۶۱	 مفروضات حسابداری
۶۳	 فرض تفکیک شخصیت
۶۴	 فرض تداوم فعالیت
۶۵	 فرض اندازه‌گیری بر حسب پول
۶۵	 فرض دوره مالی
۶۶	 محدودیت‌های حسابداری
۶۶	 محدودیت‌های اندازه‌گیری
۶۷	 محدودیت‌های ناشی از استفاده کنندگان
۶۷	 محدودیت‌های قانونی
۶۸	 قیود حسابداری و گزارشگری مالی
۶۹	 اهمیت
۶۹	 فزونی منافع بر مخارج
۷۰	 احتیاط
۷۱	 خصوصیات صنعت
۷۱	 اصول حسابداری
۷۴	 مفاهیم حاکم بر ترازنامه
۷۵	 مفاهیم حاکم بر صورت سود و زیان
۸۴	 پاسخ سئوالات چهارگزینه‌ای

فصل سوم - ویژگی‌های کیفی اطلاعات حسابداری

۸۷	 مقدمه
۸۷	 قابل فهم بودن
۸۷	 مربوط بودن
۸۸	 بموقع بودن
۸۹	 قابلیت اعتماد
۸۹	 قابلیت تأیید
۹۰	 معتبر بودن
۹۲	 قابلیت مقایسه
۹۳	 اهمیت نسبی و تعادل بین ویژگی‌های کیفی
۹۴	 ویژگی‌های کیفی اطلاعات مالی
۹۸	 پاسخ سئوالات چهارگزینه‌ای

فصل چهارم - شناخت و اندازه‌گیری در حسابداری

تعریف شناخت	۱۰۱
مراحل شناخت	۱۰۱
ضوابط شناخت	۱۰۱
ماهیت اندازه‌گیری	۱۰۲
ابزار اندازه‌گیری در حسابداری	۱۰۳
انواع معیارهای اندازه‌گیری	۱۰۴
فرایند اندازه‌گیری	۱۰۶
مقیاس‌های اندازه‌گیری	۱۰۶
مفهوم عینیت در اندازه‌گیری	۱۰۷
مبنای اندازه‌گیری	۱۰۹
انتخاب مبنای اندازه‌گیری	۱۱۱
منابع خطا در اندازه‌گیری	۱۱۲
پاسخ سئوالات چهارگزینه‌ای	۱۱۹

فصل پنجم - بازارهای کارای اوراق بهادار

مقدمه	۱۲۳
بازارهای اوراق بهادار	۱۲۳
فرضیه بازار کارا	۱۲۵
ویژگی‌های بازار کارا	۱۲۹
انواع کارایی بازار	۱۲۹
اشکال مختلف بازار کارا	۱۳۰
کاربردهای بازارهای کارا	۱۳۷
تحلیل تکنیکی و تحلیل بنیادی در بازارهای کارا	۱۳۹
صورت بندی مدل بازار کارای فاما	۱۴۰
تئوری پرتفوی	۱۴۱
مدلهای تجربی برای تجزیه و تحلیل و سنجش اشکال مختلف بازار کارا	۱۴۴
تحقیقات حسابداری و فرضیه بازارهای کارا	۱۴۷
پاسخ سئوالات چهارگزینه‌ای	۱۵۹

فصل ششم - تئوری اثباتی حسابداری

مقدمه	۱۶۳
ماهیت تئوری‌های اثباتی حسابداری	۱۶۴

۱۶۵.....	نگاهی اجمالی بر تئوری‌های اثباتی
۱۶۵.....	شالوده مطالعات و تحقیقات اثباتی حسابداری
۱۶۸.....	تئوری قرارداد و تئوری نمایندگی
۱۶۹.....	فرضیه‌های تئوری اثباتی حسابداری
۱۷۱.....	انتقادات وارده بر تحقیقات اثباتی حسابداری
۱۷۶.....	پاسخ سئوالات چهارگزینه‌ای

فصل هفتم - تدوین استانداردها و قانون‌گذاری در حسابداری

۱۷۹.....	مقدمه
۱۷۹.....	قانون‌گذاری فعالیت اقتصادی
۱۸۰.....	ماهیت استانداردهای حسابداری
۱۸۱.....	هدف تدوین استاندارد
۱۸۲.....	تئوری قانون‌گذاری
۱۸۳.....	تدوین استانداردها توسط بخش خصوصی
۱۸۳.....	استدلال موافقان:
۱۸۴.....	تدوین استانداردها توسط بخش عمومی
۱۸۴.....	استدلال موافقان:
۱۸۴.....	استدلال مخالفان:
۱۸۴.....	ماهیت بازارهای نظارتی و غیر نظارتی
۱۸۵.....	بازارهای غیر نظارتی برای اطلاعات حسابداری
۱۸۸.....	نظریه عدم تقارن اطلاعاتی
۱۸۹.....	انواع عدم تقارن اطلاعاتی
۱۹۰.....	بازارهای تحت نظارت
۱۹۵.....	فرضیه بازارهای کارا و دلایل تدوین مقررات
۱۹۷.....	پیامد اقتصادی استانداردهای حسابداری
۱۹۹.....	اضافه بار استانداردهای حسابداری
۲۰۰.....	حسابداری و فرایند سیاسی
۲۰۰.....	ماهیت فرآیند سیاسی
۲۰۱.....	عوامل تاثیرگذار بر موفقیت در فرآیند سیاسی
۲۰۲.....	مقایسه بازار و فرایندهای سیاسی
۲۰۳.....	تأثیر فرایندهای سیاسی بر روش‌های حسابداری

۲۰۳	عدم تقارن تابع زیان
۲۰۳	اثرات بالقوه بحران‌ها
۲۰۴	قیمت گذاری کالاها و خدمات
۲۰۴	مالیات‌ها
۲۰۴	تأثیرات انحراف روشهای حسابداری
۲۰۵	فرایند سیاسی و اندازه شرکت
۲۱۲	پاسخ سنوالات چهارگزینه‌ای

فصل هشتم - دیدگاه مبتنی بر تعیین ارزش در مورد ارائه اطلاعات مفید در تصمیم‌گیری

۲۱۵	مقدمه
۲۱۵	تئوری تصمیم‌گیری انفرادی
۲۱۷	شواهدی در خصوص ناکارایی بازار اوراق بهادار
۲۲۵	مفاهیم ناکارایی بازار اوراق بهادار از دیدگاه گزارشگری مالی
۲۲۵	اطلاعات حسابداری و مدل‌های ارزیابی شرکت
۲۲۷	تئوری مازاد تمیز
۲۳۱	تداوم سود خالص
۲۳۲	فرضیه افشای ناقص
۲۳۳	تحقیق پیرامون محتوای اعلام سود
۲۳۳	تحقیق پیرامون محتوای اطلاعاتی متغیرهای حسابداری
۲۳۴	تحقیق پیرامون اثر روشهای متنوع حسابداری بر قیمت سهام
۲۳۸	ضریب واکنش سود
۲۳۸	ضریب بتا
۲۳۹	ساختار سرمایه
۲۳۹	تداوم
۲۴۱	کیفیت سود
۲۴۱	فرصت رشد
۲۴۱	شبهات انتظارات سرمایه‌گذاران
۲۴۲	آگاهی‌دهندگی قیمت
۲۴۳	اطلاعات حسابداری و مدل‌های ارزشگذاری مقطعی
۲۵۵	پاسخ سنوالات چهارگزینه‌ای

فصل نهم - تئوری های حقوق صاحبان سهام

۲۵۹	 مقدمه
۲۵۹	 تئوری مالکیت
۲۶۱	 تئوری واحد اقتصادی
۲۶۳	 تئوری حقوق باقیمانده (مازاد)
۲۶۵	 تئوری شرکت های سهامی
۲۶۶	 تئوری وجوه مستقل
۲۶۶	 تئوری فرماندهی (مدیریت)
۲۶۷	 تئوری سرمایه گذار
۲۷۴	 پاسخ سئوالات چهارگزینه ای

فصل دهم - مفاهیم سود

۲۷۷	 مقدمه
۲۷۸	 انتقادات مربوط به سود حسابداری
۲۷۹	 کاربردهای مختلف سود
۲۸۱	 ویژگی های سود حسابداری
۲۸۲	 نقاط قوت و ضعف سود حسابداری
۲۸۲	 نقاط قوت سود حسابداری
۲۸۲	 نقاط ضعف سود حسابداری
۲۸۳	 مفاهیم مختلف سود
۲۸۹	 سود از دیدگاه روش مبتنی بر قراردادهای
۲۹۰	 ماهیت سود
۲۹۱	 مفهوم حفظ سرمایه
۲۹۲	 نظریه حفظ سرمایه مالی
۲۹۳	 نظریه حفظ سرمایه مادی یا توان تولیدی
۲۹۴	 مقایسه نظریه حفظ سرمایه مالی و نظریه حفظ سرمایه مادی یا توان تولیدی
۲۹۵	 رفتار سود حسابداری
۲۹۶	 نقش اطلاعاتی سود
۲۹۷	 اشخاص ذینفع و ذیحق در سود
۲۹۹	 مقایسه سود و سرمایه
۳۰۱	 مفاهیم ارزش جاری و سود

۳۰۱	 مفهوم ارزش جاری
۳۰۲	 اندازه‌گیری سود در نظام مبتنی بر ارزش جاری
۳۰۶	 حسابداری سود و زیان حاصل از نگهداری
۳۰۸	 ارزیابی حسابداری مبتنی بر ارزش ورودی جاری
۳۲۷	 پاسخ سئوالات چهارگزینه‌ای

فصل یازدهم - هموار سازی سود

۳۳۱	 ماهیت هموارسازی سود
۳۳۱	 انگیزه‌های هموار سازی سود
۳۳۲	 عوامل محدود کننده هموارسازی سود
۳۳۳	 ابعاد هموار سازی سود
۳۳۴	 انواع هموارسازی سود
۳۳۵	 فرضیه مبتنی بر ارائه اطلاعات مالی همراه کننده
۳۳۸	 پاسخ سئوالات چهارگزینه‌ای

فصل دوازدهم - وجه نقد

۳۴۱	 مقدمه
۳۴۲	 هدف از ارائه اطلاعات جریان نقدی
۳۴۳	 ارزش فعلی و ارزش بازار
۳۴۳	 سود خالص بعنوان پیش بینی کننده وجه نقد
۳۴۴	 نقدینگی، توان پرداخت بدهی‌ها و انعطاف پذیری مالی
۳۴۵	 ارائه اطلاعات مربوط به جریان نقدی
۳۴۶	 پیش بینی جریانهای نقدی آتی
۳۵۲	 پاسخ سئوالات چهارگزینه‌ای

فصل سیزدهم - الگوهای جایگزین تعیین ارزش دارایی‌ها و تعیین سود

۳۵۵	 مقدمه
۳۵۶	 ماهیت تفاوتها
۳۵۷	 ویژگی‌هایی که باید اندازه‌گیری شود
۳۵۸	 واحد اندازه‌گیری
۳۵۸	 مبنای مقایسه و ارزیابی

۳۵۹.....	خطاهای زمانبندی
۳۵۹.....	خطاهای واحد اندازه‌گیری
۳۵۹.....	قابلیت تفسیر
۳۶۰.....	مربوط بودن
۳۶۰.....	مدلهای حسابداری که بر حسب واحد پول بیان می‌شوند
۳۶۷.....	مدلهای حسابداری مبتنی بر قدرت خرید
۳۸۱.....	پاسخ سئوالات چهارگزینه‌ای

فصل چهاردهم - الگوهای علمی حسابداری

۳۸۵.....	مقدمه
۳۸۵.....	الگوهای فکری - انقلابات علمی
۳۸۶.....	حسابداری: کدام الگوی مسلط علمی؟
۳۸۷.....	الگوی انسانی - استقرایی
۳۸۹.....	الگوی سود واقعی - قیاسی
۳۹۰.....	الگوی انتفاع به تصمیم - مدل تصمیم
۳۹۱.....	الگوی انتفاع به تصمیم - تصمیم گیرنده - رفتار جمعی بازار
۳۹۲.....	الگوی انتفاع به تصمیم - تصمیم گیرنده - فرد استفاده کننده
۳۹۴.....	الگوی اطلاعاتی - اقتصادی (اقتصاد اطلاعات)
۳۹۸.....	پاسخ سئوالات چهارگزینه‌ای

فصل پانزدهم - روشهای رویدادی و رفتاری

۴۰۱.....	مقدمه
۴۰۱.....	روش رویدادی
۴۰۱.....	ماهیت روش رویدادی
۴۰۱.....	مکتب مبتنی بر ارزش
۴۰۱.....	روش رویدادی
۴۰۲.....	صورت‌های مالی و روش رویدادی
۴۰۲.....	تنویری رویدادی هنجاری حسابداری
۴۰۳.....	روش رفتاری
۴۰۳.....	ماهیت روش رفتاری
۴۰۳.....	تعریف تحقیقات رفتاری حسابداری

۴۰۴.....	اهمیت تحقیقات رفتاری حسابداری
۴۰۵.....	اثرات رفتاری اطلاعات حسابداری
۴۰۷.....	اثرات زبان شناسی تکنیک‌ها و داده‌های حسابداری
۴۰۸.....	ثبات کارکرد و ثبات داده‌ها
۴۰۹.....	القای اطلاعات
۴۱۰.....	روش پردازش اطلاعات بوسیله انسان
۴۱۳.....	روش مبتنی بر شیوه شناخت
۴۱۷.....	پاسخ سئوالات چهارگزینه‌ای

فصل شانزدهم - صورت سود و زیان

۴۲۱.....	اقدام تشکیل دهنده صورت سود و زیان
۴۲۱.....	تعریف سود
۴۲۱.....	درآمد
۴۲۲.....	شناسایی درآمد
۴۲۷.....	محاسبه درآمد
۴۲۸.....	هزینه
۴۲۹.....	چه اقلامی باید در هزینه‌ها منظور شوند
۴۲۹.....	چندین تمایز مهم بین هزینه و سایر اقلام:
۴۳۰.....	اندازه‌گیری هزینه‌ها
۴۳۲.....	تحقق هزینه
۴۳۲.....	مقابل هزینه‌ها با درآمدها
۴۳۲.....	مقابل مستقیم
۴۳۲.....	انتساب به دوره
۴۳۳.....	تخصیص به دوره
۴۳۳.....	فقدان انتفاع آتی
۴۳۳.....	سود و زیان غیر عملیاتی
۴۳۵.....	سود حاصل از عملیات عادی
۴۳۶.....	مفهوم سود جامع
۴۳۷.....	عملیات جاری در مقایسه با سود جامع
۴۳۸.....	اقدام غیر مترقبه
۴۳۹.....	تغییرات حسابداری

۴۴۱	اصلاحات دوره قبل (تعدیلات سنواتی)
۴۴۶	پاسخ سئوالات چهارگزینه‌ای

فصل هفدهم - حسابداری مبتنی بر سطح عمومی قیمت

۴۴۹	مقدمه
۴۵۰	ماهیت تغییرات قیمت
۴۵۳	ارائه مجدد صورت‌های مالی مبتنی بر بهای تاریخی بر اساس سطح عمومی قیمت
۴۵۴	اقدام پولی و غیر پولی
۴۵۵	سود و زیان اقدام پولی
۴۶۰	گزارش سود و زیان حاصل از تغییر سطح عمومی قیمت
۴۶۰	نحوه ارائه اقدام غیر پولی
۴۶۱	مثالهایی از بکارگیری شاخص سطح عمومی قیمت
۴۶۶	ارزیابی حسابداری مبتنی بر سطح عمومی قیمت
۴۶۷	استدلال‌هایی در تأیید حسابداری سطح عمومی قیمت
۴۶۸	استدلال‌هایی در مخالفت با حسابداری سطح عمومی قیمت
۴۷۵	پاسخ سئوالات چهارگزینه‌ای

فصل هجدهم - مالیات بر سود حسابداری

۴۷۹	مقدمه
۴۷۹	تفاوت‌های موقت و دائمی
۴۸۰	تفاوت‌های دائمی
۴۸۴	روش مبتنی بر ترازنامه
۴۸۵	دلایل موافقان و مخالفان تخصیص مالیات
۴۸۵	دلایل موافقان تخصیص مالیات بین دوره‌ای
۴۸۶	استدلال مخالفان تخصیص مالیات بین دوره‌ای
۴۸۸	مالیات انتقالی به دوره‌های آتی و مبانی نظری
۴۹۰	مقایسه دیدگاه "مقابل هزینه با درآمد فروش" یا دیدگاه "دارائی بدهی"
۴۹۲	تخصیص مالیات بر سود
۵۰۲	پاسخ سئوالات چهارگزینه‌ای
۵۱۲	منابع و ماخذ
۵۱۲	الف) مقالات
۵۱۳	ب) کتب